

KISEBB KÖZLÉSEK. KLEINERE MITTHEILUNGEN.

Válasz dr. Madarász Gyula urnak a »Természetrajzi füzetek« t. szerkesztőjéhez intézett nyílt levelére.

A mennyiben dr. MADARÁSZ-nak szóban forgó levele engem is érint s mivel tárgyát tekintve, tisztán az ornithológiába vág, e helyen válaszkölk reá.

1. Minthogy CZYK »Über das Vorkommen des Berglaubvogels (Phylloscopus bonellii (Vieill.) in Siebenbürgen« ez. dolgozatát * nem vonta vissza s ebben határozottan írja, hogy három darabot lőtt e fajból, zemmifele érveléssel sem lehet megdönteni annak faunánkban való szereplését.

2. A *Puffinus anglorum*-ot dr. MADARÁSZ maga is e néven, és pedig mint Gömörmegyéből valót említi a II. nemzetk. ornith. kongresszus alkalmából rendezett kiállítás »Magyarozója«-ban (119. l.), sőt már előbb, az 1881-ben írt »Névjegyzékében« is (34. l.). Nem értem miként lehetséges mégis, hogy egy madár, mely 18 évig van dr. MADARÁSZ kezére bízva, még egyszerre az öreg Brehm apótól kezd származni s meghatározása is tévesnek bizonyul.

3. A *Larus fuscus* és *affinis* között való különbséget igenis jól ismerem s »Megjegyzésemben« nemesak a színek elfakulását, hanem a nagyságot is hangsúlyoztam, kiemelve, hogy a kitömő nagyobbra készíthette.

4. Nagyon hosszadalmas volna e helyen dr. MADARÁSZ-nak a subspeciesek jelölésére szolgáló hármas nomenklatura jogosultságát, sőt következetességét és használatának kényszerű voltát magyarázgatni. A logika legelemibb törvénye, hogy mikor két HORVÁTH ADÁM van s az egyik »palóczy«, utóbbit előnévvel, vagy más jelzővel az előbbitől megkülönböztessük.

5. A *Monticola cyanea* nevet nem én, hanem

Antwort auf den an den Redacteur der »Természetrajzi füzetek« gerichteten »Offenen Brief« des Herrn Dr. Julius von Madarász.

Da der fragliche Brief des Dr. JULIUS v. MADARÁSZ in erster Reihe auch mich berührt und seinem Inhalte nach rein die Ornithologie betrifft, will ich darauf hierorts wie folgt antworten:

1. Nachdem CZYK seine Arbeit »Über das Vorkommen des Berglaubvogels (Phylloscopus bonellii VIEILL.) in Siebenbürgen« niemals widerrufen hat und hier ausdrücklich über drei selbsterlegte Exemplare berichtet, so kann man durch keinerlei Argumentation die Aufzählung dieser Art in unserer Landesfauna für unmotiviert ansehen.

2. *Puffinus anglorum* führte unter denselben Namen, als im Gömörer Comitat erlegt, Dr. v. MADARÁSZ in seinen »Erläuterungen« (p. 119. Herausgegeben als Führer zur ornith. Ausstellung gelegentlich d. II. intern. ornith. Congresses) und schon früher in seinem »Verzeichniss der Vögel Ungarns« (1881 p. 34) an. Nun verstehe ich nicht, wie es denn kommt, dass dieses bereits 18 Jahre unter Dr. v. MADARÁSZ's Aufsicht stehende Exemplar neuerdings erst als »*gellouitans*« bestimmt wurde und schliesslich nicht einmal mehr aus Ungarn, sondern von Vater Brehm herkommen soll?

3. Den Unterschied zwischen *Larus fuscus* und *affinis* weiss ich wohl; eben darum habe ich in meinen »Bemerkungen« nicht nur auf das Verleichen der Farben, sondern auch auf die Grössenunterschiede hingewiesen, hervorhebend, dass der Vogel durch Präparation eventuell auch in seinen Dimensionen verändert wurde.

4. Es wäre hier viel zu langwierig die Richtigkeit, Zweckmässigkeit, ja die logische Nothwendigkeit der ternären Benennung subspecificher Formen Herrn Dr. v. MADARÁSZ zu erklären. Es ist ein Elementargesetz der Logik, dass wenn man zwei verschiedene ADÁM HORVÁTH benennen und kennzeichnen will und einer von ihnen das Prädikat »von Palóczy« hat, man eben als Hinweis auf den Unterschied, dieses oder ein anderes Attribut gebrauchen wird.

5. Den Namen *Monticola cyanea* habe nicht

* Ornith. Jahrb. 1891. 206—208. 1.

* Ornith. Jahrb. 1891. p. 206—208.

íppen dr. Madarász használja s azért kifogásoltam. »Megjegyzéseimben« dr. Madarász nomenklaturáját tisztára ezért tartottam meg.

6. A *bonelli* íráshibát elismerem és ezennel *bonelli* re javítom igazán csak »függelékes« tévedésemet.

7. Mikor dr. Madarász azt állítja, hogy én a Nemzeti Múzeum börgyűjteményét sohasem láttam, tollában maradt e két szó: az »új szekrényekben«. Hát azokban csakugyan csak a múlt októberben tekinthettem meg, mikor dr. Madarász szíves volt az új berendezést nekem bemutatni. Egyébként pedig szinte keletkezésétől fogva nemcsak hogy ismerem e gyűjteményt, hanem dolgoztam is benne, gyarapítottam, sőt a II. nemzetközi ornith. kongresszus alkalmával rendezésében is segédkeztem. Hogy az utolsó két év alatt gyűjtött bőroket nem láttam, az talán nem változtat azon, hogy én a gyűjteményt ismerem: annival inkább nem, mert az utóbbi időben begyűlt anyagot, most miután szintén alkalmam volt végignézhetni, korántsem mondhatom oly jelentékenynek, hogy ennek alapján »Megjegyzéseim« befejező sorait kénytelen volnék visszavonni. Őszintén elismerem azonban, hogy végre a gyűjtés azt a csapást kezdi követni, a melyet már régóta követnie kellett volna.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1896. évi jelentésében a Nemzeti Múzeumadár-gyűjteménye 2000 és néhány száz honi példányt mutat ki; nem hiszem, hogy e szám azóta megkétszereződött volna. De ha igen, még akkor is nagy különbség az a sarajevo-i múzeum 8000-et meghaladó, igazán tanulságos és mintaszerű anyagával szemben, mely mindössze csak 12 év alatt növekedett ennyire. Magyarázatot kívánt tőlem dr. Madarász holmi »Zwiespalt«-ra vonatkozólag: ime megadtam; de vannak — mint a fennebbi összehasonlításhól kitűnik olyan »Zwiespalt«-ok is, melyeknek szellőztetésére gróf Oerindur nem vállalkozhatik.

Kőszeg 1899. decz. 15.-én.

Chernel István.

ich, sondern gerade Dr. v. Madarász gebraucht, sonst wäre er ja nicht von mir beanstandet worden. Eben darun hielt ich mich in meinen »Bemerkungen« an seine Nomenklatur.

6. Der »lapsus calami«, als »appendix« von »bonelli« zu »bonellii«, soll hier rectificiert werden.

7. Wenn Dr. v. Madarász behauptet, dass ich die Balgsammlung des National-Museums niemals sah, so scheinen die Worte »in den neuen Kästen« in seiner Feder geblieben zu sein. Wahrlich! in diesen sah ich sie erst im vergangenen Oktober, als Dr. v. Madarász die Güte hatte, mir das neue Arrangement zu zeigen. Im Übrigen sei nur bemerkt, dass ich diese Sammlung nicht nur sozusagen seit ihrer Entstehung kenne, sondern, dass ich darin und daran gearbeitet habe, gelegentlich des II. intern. ornith. Congresses sogar bei der Ausstellung mithalf und das Balgmateriale durch eigene Sammlungen erweiterte. Dass ich die in den letzten zwei Jahren gesammelten Bälge nicht sah, scheint meine Kenntniss dieser Sammlung nicht viel zu alteriren, umsoweniger, weil mir der Zuwachs — nachdem ich mich davon überzeugen konnte — nicht so beträchtlich erscheint, dass ich genöthigt würde die Behauptung am Schlusse meiner »Bemerkungen« zurückzuziehen. Jedoch will ich aufrichtig anerkennen, dass das Sammeln endlich jene Richtung genommen hat, welche sie schon längst zu verfolgen gehabt hätte.

In dem Berichte des kön. ung. Ministers für Cultus und Unterricht pro 1896 sind für das Nat.-Museum 2000 und einige Hundert ungarische Vogel-Exemplare ausgewiesen; ich glaube kaum, dass sich diese Zahl seither verdoppelt hätte. Wenn es aber auch der Fall wäre, nun so ist noch immerhin ein gewaltiger Unterschied zwischen dieser Sammlung und jener des Museums von Sarajevo, dessen wirklich lehrreiches und mustergültiges Balgmateriale mit über 8000 Stück im ganzen nur während 12 Jahren zusammengebracht wurde.

Dr. v. Madarász hat mich um einen Aufschluss bezüglich eines »Zwiespalt in der Natur«. Nun ich habe das hiernit gethan. Es gibt aber, wie aus Obigem zu ersehen, auch »Zwiespalte«, deren Erklärung von Graf Oerindur nicht verlangt werden kann.

Kőszeg, den 15. Dec. 1899.

Stefan Chernel v. Chernelháza.

Frivaldszky János emlékezetének.

Bezáró szó.

Dr. MADARÁSZ GYULA úr egy a «Természetrizai Füzetek» — Vol. XXII. P. III—IV. pag. 497 — szerkesztőjéhez intézett «Nyílt levelben» azon igyekszik, hogy magát a FRIVALDSZKY JÁNOS emlékezetének érintése dolgában, a melyet a VI. k. III. füzete 323. lapján rosszalunk — tisztazza.

Dr. MADARÁSZ úr a «Further Contribution sth.» Ezimű értekezésben¹ FRIVALDSZKY JÁNOS művét, az «Aves Hungariae» azon az alapon hibáztatta, mert a szerző «nem volt professzionatus Ornithologus s így az, a magyar Ornisra nézve oly nagyon jellemző finomságokat kidomborítani nem tudta.»

A Magyar Ornithologiai Központ nagy elégtételt találhatna abban, hogy dr. MADARÁSZ úr «Nyílt levelében» most már elismeri, hogy FRIVALDSZKY JÁNOS műve «a tudomány aktori állapotának a mi viszonyainkhoz képest csakugyan² megfelelt», hogyha nem volna oly ellentmondás is, a melyre majd alább visszatérünk.

A mit dr. MADARÁSZ úr a pótlásról és helyreigazításról az «Aves Hungariae» tekintetében mond, azt ugyan senki, FRIVALDSZKY sem vonta kétségbe, hogy t. i. idővel pótlások és helyreigazítások szükségesek lesznek, mert hiszen ez minden embertől eredő publicatióknak rendes fejlődési menete, különösen a tapasztalati tudományok terén, a miből világos, hogy a midőn dr. MADARÁSZ úr úgy mintha valaki kétségbe vonta volna ezt széles alapon fejtegeti, tulajdonképen nyitott kaput dönget.

A Magyar Ornithologiai Központ végül még a következő megjegyzést kénytelen tenni.

Dr. MADARÁSZ úr «Nyílt levelében» is visszatér arra az állítására, hogy FRIVALDSZKY JÁNOS, mellékesen mondva egyike a legavatottabb analitikusoknak, az ornithológiában nem volt szakember.³ Az új megokolás esodálatosképpen úgy hangzik, hogy FRIVALDSZKY az «Aves Hungariae»

¹ Alapos okoknál fogva az ángol eredetit követjük. M. O. K.

² A «nyílt levél» német szövegében a csakugyan «vollständig»-re van fordítva. M. O. K.

³ A «kein Fachmann» ridegen csak a német szövegben áll, mely a külföldnek van szánva. A magyarban az áll, hogy nem foglalkozott tüzetesen ornithológiával. M. O. K.

Den Manen Johann v. Frivaldszky's.

Schlusswort.

In einem an den Redacteur der «Természetrizai Füzetek» gerichteten offenen Brief Vol. XXII P. III IV pag. 497 trachtet sich Herr Dr. JULIUS von MADARÁSZ hünsichtlich jener Anwürfe gegen v. FRIVALDSZKY's Andenken zu rechtfertigen, welche wir in Band VI. Heft III pag. 323 gerügt haben.

Herr Dr. v. MADARÁSZ hat in seiner «Further Contribution etc.» die von Johann v. FRIVALDSZKY verfasste Schrift «Aves Hungariae» aus dem Grunde als ungenügend erklärt, weil der Verfasser «kein professioneller Ornithologe, daher die für Ungarns Ornis so hochcharakteristischen Feinheiten hervorzuheben nicht im Stande war.»

Mit grosser Genugthuung würde es die Ungarische Centrale zur Kenntniss nehmen, dass Herr Dr. v. MADARÁSZ in seinem «Offenen Briefe» es nun anerkennt, dass das Werk Johann von FRIVALDSZKY's «dem damaligen» — 1891 — Stande der Wissenschaft und den ungarischen Verhältnissen vollständig entsprochen hat, wenn kein Widerspruch vorhanden wäre, auf welchen wir weiter unten noch zurückkommen werden.

Was Herr Dr. v. MADARÁSZ über die Nothwendigkeit der Ergänzung und Berichtigung der «Aves Hungariae» anführt, so hat es Niemand auch v. FRIVALDSZKY nicht in Zweifel gezogen, dass mit der Zeit Ergänzungen und Berichtigungen eintreten müssen; das ist ja der ordnungsmässige Entwicklungsgang aller Publicationen, welche von Menschen herrühren, ganz besonders auf dem Gebiete der Erfahrungswissenschaften, woraus folgt, dass Herr Dr. von MADARÁSZ eigentlich offene Thüren einrennt, indem er in seinem offenen Briefe diese Sache auf breiter Grundlage so darstellt, als hätte dieselbe irgend Jemand in Zweifel gezogen.

Schliesslich muss die U. O. Centrale noch folgende Bemerkung machen. Auch in seinem «Offenen Briefe» kommt Herr Dr. v. MADARÁSZ auf die Behauptung zurück, dass v. FRIVALDSZKY, nebenbei einer der tüchtigsten Analytiker, auf dem Gebiete der Ornithologie «kein Fachmann war». Die neue Begründung lautet merkwürdigerweise, dass v. FRIVALDSZKY die Abfassung der «Aves Hungariae» erst auf wiederholtes

megírását csak az előkészítő bizottság ismételt felkérésére vállalta el. Hogy az állítás és ennek mostani megoldása hogyan rimel vagy egyezik avval az elismeréssel, hogy t. i. FRIVALDSZKY műve «a tudomány akkori állapotának a mi viszonyainkhoz képest csakugyan megfelelt», azt végezze el dr. MADARÁSZ úr saját lelkiismeretével, úgy azt a körülményt is arra bizzuk, hogy t. i. 1881-ki Katalógusa előszavában az *elő* FRIVALDSZKY-nak — ki előjárója volt — ornithologiai érdemeit elismeri, most pedig a *halott* kutatótól a szakímeretet ismételve megtagadja.

Budapest, 1899 december 24.

A Magyar Ornithologiai Központ.

Remiza. Abban a kombinált hadjáratban, a melyet dr. MADARÁSZ GYULA úr jelenleg CHERNEL ISTVÁN ellen pro foro externo a «Természetrzaji Füzetekben», pro foro interno pedig a «Természet»-ben folytat, az utóbbi helyen már a filologiai elemeket is bevonogatja. Diffikultálja, hogy CHERNEL Aegithalos helyett Aegithalus-t ír, a miből következécnk, hogy Gypaëtos helyett Gypaëtos-t s Haliaëtos helyett Haliaëtos-t kellene írni, a mi azt jelentené, hogy a rendszerben és nomenclaturában jogosultsággal bíró latin nyelvet visszavessük s a görögöt elébe állítsuk.

Ezután következik a *Remiza* nevezetes szakasza, a mely nemi név, mint tudjuk, STEJNEGER a függőezinke számára restituálta s a melyet, egészen helyesen, mint lengyel származású nevet jelölt meg. A «Természet» 1899 november havi V-ik számában, szörszerint így okosodik úr. MADARÁSZ: «A *Remiz* szó a francia *Remise*-ből ered, a melyet a németek, lengyelek, sőt mi magyarok is átvettünk. A *Remise* a többek között a síkságon a vadnak búvóhelyül szolgáló, magában álló cserjést jelent. Lengyelben e szónak (t. i. *Remisc*) egy másik értelme is van, mely tényleg a függőezinke népszerű (sic!) neve». Az ember elkábul az eszmemenet világosságától. E szerint a francia *Remise* németben, lengyelben és magyarban a vad búvóhelyét jelenti; de a lengyelben (még külön!) «népszerűen» a függőezingét is. Ezt a szép, logikus sorozatot, sajna, egyetlen kérdés dönti

Andrängen des vorbereitenden Comités übernahm! Wie sich die Behauptung und Begründung mit obigem Ausspruch, wornach das Werk dem Stande der Wissenschaft vollständig entsprach, reimen oder decken soll, dass bleibe dem Gewissen des Herrn Dr. v. MADARÁSZ überlassen; so wie auch der Umstand, dass er im Vorworte zu seinem Cataloge von 1881 die ornithologischen Verdienste des *lebenden* v. FRIVALDSZKY seines Vorgesetzten hervorhob, um nun den *toten* Forscher wiederholt als «keinen Fachmann» zu declarieren.

Budapest, am 24. December 1899.

Die Ungarische Ornithologische Centrale.

Remiza. In dem kombinierten Feldzuge, welchen Herr Dr. JULIUS VON MADARÁSZ gegenwärtig gegen STEFAN CHERNEL von Chernelháza in den «Természetrzaji Füzetek» pro foro externo und in «Természet» pro foro interno eingeleitet hat, verlegt er sich an letzterer Stelle auch auf philologische Elemente. MADARÁSZ differenziert es, dass CHERNEL statt Aegithalos Aegithalus schreibt, woraus folgen würde, dass man auch z. B. statt Gypaëtos = Gypaëtos und statt Haliaëtos = Haliaëtos schreiben müsse, was gleichbedeutend wäre die angenommene und zu Recht bestehende lateinische Sprache in System und Nomenclatur zurückzusetzen und die griechische voranzustellen. Weiters folgt das wirklich merkwürdige Capitel über *Remiza*, welche Genusnamen bekanntlich STEJNEGER für die Beutelmäuse restituirt und ganz richtig als der polnischen Sprache entnommen, bezeichnet hat. In Nr. V vom 1. November 1899 der «Természet» raisonnirt Herr Dr. v. MADARÁSZ wörtlich wie folgt: «Das Wort *Remiz* stammt vom französischen *Remise* (!), welches die Deutschen, Polen und sogar wir Ungarn übernommen haben. *Remise* bedeutet unter anderem jene einsam stehenden Gebüsche in der Ebene, welche dem Wilde als Zufluchtsort dienen. In der polnischen Sprache hat *dieses* (Remise) Wort eine andere Bedeutung, welche factisch der volkstümliche Name der Beutelmäuse ist». Man wird von der Klarheit dieses Idenganges wirklich geblendet. Das französische «Remise» bedeutet sonach den Zufluchtsort des Wildes bei Deutschen, Polen und Ungarn und bei den Polen (noch extra?) *volkstümlich* die Beutelmäuse. Diese schöne, besonders logische Reihe wird leider durch eine

halomra s e kérdés ez: a francia nyelvnek melyik szabályánál fogva alakult át a Remise Remizé, a mint e madárnevet valamennyi francia ornithologiai mű és jobb szótár már 1778-tól fogva írja?

Nem tehető fel, hogy dr. MADARÁSZ úr azt hinné, hogy mihelyt az s-ből z-t csinálunk, egy koesiszin nyomban madrárrá alakul. No de hagyjuk a tréfát. A dolog egészen egyszerű: a *Remiz* lengyel-szláv madárnév s ezt a francziák pontosan tudták. Elég ha p. o. Sachs-Vilatte szótárát — jó a kisebb kiadás is — felütjük, hol ezt találjuk: «*rémiz* (rě-mi-s) *poln.*, s. m. zo. Beutelmeise f. Remiz Vogel (*Parus pendulinus*).» Íme, tehát (rě-mi-s) francia *kiejtése* a *remiz* lengyel szónak, a mely tehát nem buvóhely, sem koesiszin, hanem a függőezinke lengyel *népies* neve. Kitünő szlávistánk, dr. MELICH JÁNOS, a következő felvilágosítást adta nekem: *remisz* (olv. *remis*) = *remiz*, lengyelül = Beutelmeise; oroszul *remez*; LANDE nagy szótára szerint: germ. = rohrmeise; niedersächlich rentmesken, riedmeise, in einigen Gegenden *remiz*. Ez csak világos!? Egy vigasztalása lehetne dr. MADARÁSZ úrnak, hogy t. i. DRESSER csábíthatna volna el, ki «A history of the Birds of Europe» című forrásművének Vol. III. 159-ik lapján ezt mondja: *Remiz* penduline, French; Fiaschettone, Italian; Beutelmeise, German; *Remess*, Russian. Ánde DRESSERnek ebben a formában igaza van, mert e madár lengyel neve Franciaországban közkeletű, hogy honnan származik ez, ezt elmondhatja a lengyel emigráció története a francia utazók irataival együtt.

Ám a famozus *Remise*-n kívül még más kifejezése is van dr. MADARÁSZ úrnak STEJNEGER restitueziója ellen. Azt találja, hogy a *Remiza* bárbar hangzású s hogy a neveknek azon sorozatába tartozik, a melyekről a moszkvai II-ik nemzetközi zoologiai kongresszus így nyilatkozik: «Tout barbarisme, tout mot formé en violation des règles de l'orthographe, de la grammaire et de la composition devra être rectifié». A *Remizá*-t tehát előbb latinositani vagy görögösíteni kellene; hogyan? az egvelőre titok, hogy vajon *Remizus* vagy *Remizos*,

eznizige Frage über den Haufen geworfen, die Frage lautet: auf Grund welcher Regel der französischen Sprache wurde denn aus *Remise* *Remiz*, wie diesen Vogelnamen alle französischen ornithologischen Bücher seit 1778 und auch alle Lexicons schreiben? Man kann doch nicht annehmen, dass Herr v. MADARÁSZ glaubt, dass wenn man aus einem s ein z macht, aus einem Wagenschupfen sofort ein Vogel entsteht. Doch genug der Schnurren. Die Sache ist ganz einfach: *Remiz* ist ein polnisch-slavischer Vogelname und das wussten alle Franzosen ganz genau. Man braucht nur z. B. Sachs-Vilatte — es genügt die kleinere Ausgabe in die Hand zu nehmen, um zu finden: *rémiz* (rě-mi's) (*poln.*) s. m. zo. Beutelmeise f. *Remiz*, Vogel (*Parus pendulinus*).» Also (rě-mi's) ist die französische Aussprache des polnischen Wortes *remiz*, welches nicht Zufluchtsort oder Schupfen, sondern factisch der polnische volkstümliche Name der Beutelmeise ist. Unser ausgezeichnete Slavist Dr. J. MELICH gab mir folgende Auskunft: «*Remisz* (lese: *remis*) = *remiz* (polnisch) = Beutelmeise; russisch = *remez*; LANDE sagt in seinem grossen polnischen Wörterbuche: germanice = rohrmeise; niedersächlich = rentmesken, riedmeise; in einigen Gegenden = *remiz*». Ein Trost könnte Herrn Dr. v. MADARÁSZ bleiben, dass er sich nämlich durch DRESSER hätte verführen lassen können, der in seinem Quellenwerke «A history of the rieds of Europe» Vol. III pag. 159 sagt: «*Remiz* penduline, French; Fiaschettone, Italian; Beutelmeise, German; *Remess*, Russian.» DRESSER hat aber in dieser Form recht, weil der polnische Name dieses Vogels in Frankreich gang und gebe ist und wie dies kam, das möge man der Geschichte der — polnischen Emigration und den französischen Reisenden verdanken.

Ausser der famosen *Remise*, hat aber Herr Dr. v. MADARÁSZ auch noch etwas anderes an STEJNEGER's Restitution anzusetzen. Er findet nämlich, dass *Remiza* barbarisch klingt und in die Reihe jener Namen gehört, von welchen der II. internationale zoologische Congress von Moskau sagt: «Tout barbarisme, tout mot formé en violation des règles de l'orthographe, de la grammaire et de la composition devra être rectifié»; man sollte also *Remiza* vorher latinisieren oder grecisieren; — wie? das wird vorderhand nicht verathen; ob nämlich *Remizus* oder *Remizos* oder sonstwie? Wenn diese Idee

vagy hogy? Ha ez az eszme elfogadtatnék, mi történnék ekkor az *Emberiza*, *Euspiza*, *Cteniza* stb. stb. nevekkél? Elég korlátoztak vagyunk, hogy, különben a legjobb társaságban — melyhez SHARPE is tartozik — STEJNEGERnek adjunk igazat, a midőn a *Remiza* genus nevet lengyel eredetűnek s ott mint a függő ezinke népies nevét veszszük, a mely írása szerint is épen oly jó mint az újlatin *Emberiza*, vagy — εἰς- és οὐρίζα-ból — Euspiza.

H. O.

Megjegyzett seregélyek.

O. HAASE úrtól (Berlin) kapjuk az alábbi sorokat, melyeket itt nyilvánosságra hozunk. Rézsünkről csak azt a kérést fűzzük hozzá, hogy ha tisztelt megfigyelőink találnának ily jelzett seregélyeket, sziveskedjenek azokat intézetünknek megküldeni. És most következzeék a levél:

H. CHR. C. MORTENSEN, Adjunkt ved Katedral-skolen in Viborg (Dánia), úrtól a következő tartalmú levelet kaptam.

«Hogy a seregély (*Sturnus vulgaris*) vonulásáról némi felvilágosítást nyerjek, kezdtem viborgi seregélyeket megjegyezni; 1899-ben 165 példányt láttam el jeggyel. A jegy egy kis gyűrű, néhány betűvel és számmal, a mely a madár egyik lábán van elhelyezve és oly könnyű ($\frac{1}{7}$ — $\frac{1}{4}$ gramm), hogy azt a repülésben nem akadályozza. Minthogy e seregélyek valószínűleg ellátogatnak Helgolandba, a Fries szigetekre és Németország más vidékeire, azért bátor vagyok Önönl tudakozódni: érdeklődik-e kísérletem iránt és hajlandó-e

1. azt a német ornithologusokkal oly formában, a melyben ezélszerűnek tartja megismereteni és

2. engem ily seregélyek esetleges elfogatásáról értesíteni.

Hogy biztosan megállapíthassam, vajjon az illető seregély tényleg az enyémekek közül való-e, kérem a gyűrűt leírni és annak feliratát velem közölni vagy legjobb volna még — ha a madár el van ejtve — a jegyzett lábat az érintetlen gyűrűvel hozzám beküldeni.

Kísérleteim esetleges eredményeit annak ide-

acceptiert werden sollte, was hätte denn dann zu geschehen mit *Emberiza*, *Euspiza*, *Cteniza* u. s. w., u. s. w., u. s. w.? Wir sind beschränkt genug, um STEJNEGER Recht zu geben u. z. auch sonst in allerbesten Gesellschaft auch SHARPE thut mit — indem wir den Gennamen *Remiza* polnischen Ursprunges, als trivialen Namen der Beutelweise acceptieren, welcher auch seiner Schreibweise gemäss ebenso gut ist, wie der neulateinische *Emberiza* oder — von εἰς und οὐρίζα — Euspiza.

O. H.

Gezeichnete Staare.

Von Herrn O. HAASE (Berlin) erhalten wir folgendes Schreiben, welches wir, seiner Bitte gemäss, hier veröffentlichen. Wir fügen demselben unsererseits nur noch die Bitte hinzu, dass, sollten solche markierte Vögel von unseren geehrten Beobachtern erlegt werden, sie dieselben gütigst an unser Institut einsenden möchten. Und nun folge das Schreiben:

Von Herrn H. CHR. C. MORTENSEN, Adjunkt ved Katedralskolen in Viborg (Dänemark) geht mir ein Schreiben folgenden Inhaltes zu:

«Um vielleicht etwas über den Zug des Staars (*Sturnus vulgaris* L.) aufgeklärt zu werden, habe ich angefangen Staare von Viborg zu markieren und liess im Jahre 1899 165 Exemplare mit einer Marke fliegen. Die Marke ist ein kleiner Ring, um den einen Fuss des Vogels angebracht, mit einigen Buchstaben und einer Nummer versehen, und so leicht ($\frac{1}{7}$ bis $\frac{1}{4}$ Gr.), dass sie dem Vogel beim Fliegen nicht hinderlich ist. Da die Staare wohl Helgoland, die Friesischen Inseln und andere Teile Deutschlands besuchen könnten, so erlaube ich mir, bei Ihnen anzufragen, ob Sie sich für mein Experiment gütigst interessieren wollen und

1. es den deutschen Ornithologen auf eine Weise, wie Sie es für praktisch halten, bekannt machen und

2. mich über den etwaigen Fang eines Staars gütigst unterrichten wollen.

Um genau feststellen zu können, ob der gefangene Staar wirklich einer der meinigen ist, bitte ich, den Ring mit seiner Inschrift zu beschreiben, oder am besten — falls der Vogel getötet ist — den markierten Fuss mit unberührtem Ring einzusenden.

Etwaige Resultate meines Versuches werden

jén nyilvánosságra fogom hozni. Irtam Angliába és Franciaországba is W. EAGLE CLARKE és dr. OUSTALET urakhoz.»

Nucifraga caryocatactes macrorrhyncha BRHM. (Szibériai magtörő.) Dr. Lendl Adolf úr szíveségéből bírjuk az alábbi adatokat, a melyek «A Természet» * idevágó czikke után, továbbá azon körülmény után ítélve, hogy oly helyekről valók, a hol a nálunk honos európai magtörő nem fordul elő, valószínűleg vándorló szibériai magtörők. A lelőhelyek a következők:

Oktober 13. Budakesz (Pestmegye).
 « 23. Csege (Szatmármegye).
 November 2. Cseklész (Pozsonymegye).
 « 5. Agárd (Fejérmegye).

s. Z. veröffentlicht werden. Ich habe auch nach England und Frankreich (an die Herren W. EAGLE CLARKE und Dr. OUSTALET) geschrieben.»

Nucifraga caryocatactes macrorrhyncha BRHM. (Dünnschnäblicher Tannenhäher.) Herrn Dr. Adolf Lendl's Zuvorkommenheit verdanken wir untenfolgende Daten, welche nach einem diesbezüglichen Artikel der Zeitschr. «A Természet»,* weiters nach dem Umstande zu schliessen, dass selbe aus solchen Gegenden stammen, wo unser gewöhnlicher Tannenhäher nicht vorkommt, wahrscheinlich wandernde dünnschnäbelige Tannenhäher sind. Die Fundorte sind die folgenden:

Oktober 13. in Budakesz (Com. Pest).
 « 23. in Csege (Com. Szatmár).
 November 2. in Cseklész (Com. Pozsony).
 « 5. in Agárd (Com. Fejér).

INTÉZETI ÜGYEK. — INSTITUTS-ANGELEGENHEITEN.

«Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségökre» f. év október 31-ikén megjelent. A két kötetből (187 és 830 negyed-rét oldal) álló mű dr. DARÁNYI IGNAZ földművelésügyi m. k. miniszter megbízásából, HERMAN ORRÓNAK, a Magy. Ornith. Központ főnökének felügyelete és intézése mellett jött létre. Szövegét Chernelházi CHERNEL ISTVÁN írta; az illusztrációkat HÁRY GYULA és NÉCSEY ISTVÁN készítették. Az első kötetben van a madarak természetrajzának általános része, melyet a «könyv története» HERMAN ORRÓTÓL előz meg; a második kötet tartalmazza a tüzetes részt. A színes táblákat a Deutsch-Czettel-féle műintézet Budapesten sokszorosította, a szöveget pedig a Franklin-Társulat nyomatta.

A munka forgalomba hozatalát a k. magy. Természettudományi Társulat vállalta magára, a hol 40 korona bolti áron rendelhető. E társulat tagjai és a magy. erdészeti egyesület tagjai, valamint intézetek 24 koronáért kaphatják meg. M. O. K.

«Die Vögel Ungarns mit besonderer Rücksicht auf ihre wirtschaftliche Bedeutung» ist am 31. October 1. J. erschienen. Das aus zwei Bänden (187 und 830 4° Seiten) bestehende Werk ist im Auftrage des k. ung. Ackerbauministers Dr. IGNAZ V. DARÁNYI, unter der Leitung von OTTO HERMAN, Chef der Ung. Ornithol. Centrale, zu wege gekommen. Den Text hat STEPHAN CHERNEL v. Chernelháza verfasst; die Illustrationen haben dazu JULIUS HÁRY und STEPHAN V. NÉCSEY angefertigt. Der erste Band enthält die Geschichte des Buches dargestellt von OTTO HERMAN, den allgemeinen Teil der Naturgeschichte der Vögel, der zweite den speziellen Teil. Die colorierten Tafeln sind durch die Deutsch-Czettel'sche Kunstanstalt in Budapest vervielfältigt geworden, während der Text in der Buchdruckerei der Franklin-Gesellschaft gedruckt wurde.

Den Vertrieb hat die k. ung. Naturwissenschaftliche Gesellschaft übernommen, wo das Werk um 40 Kronen zu erhalten ist; die Mitglieder dieser Gesellschaft und des ung. Forstvereins, so wie die Institute erhalten es um 24 Kronen. U. O. C.

* «A Természet» 1899 VIII. p. 10.

* «A Természet» 1899 VIII. p. 10.